

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: اعداد صلاة/نوافل

بخدمت با توفیق پروردگار متعال درباره نماز وتیره بود که بعد از عشاء خوانده می شود، چند مطلب در اینجا مورد بحث است؛ اول اینکه در روایاتی تأکید بر خواندن نماز وتر شده.

دوم اینکه در روایاتی گفته شده که پیغمبر صلی الله علیه و آله نماز وتیره را نمی خوانده و علتش هم این بوده که می دانسته تا صبح زنده خواهد بود و نماز وتر را خواهد خواند ولی غیر از پیغمبر چون نمی دانند زنده خواهند بود یا نه نماز وتیره را می خوانند تا جای نماز وتر که بعد از شفع خوانده می شود را بگیرد.

سوم اینکه آیا قیام در نماز وتیره جائز است یا همیشه باید نشسته خوانده شود.

چهارم اینکه در سفر نوافل نمازهای چهار رکعتی ساقط می شود آیا نماز وتیره نافله است تا ساقط شود یا نافله نیست و ساقط نمی شود.

مطالبی را از تقریرات بحث صلاة آیت الله العظمی بروجردی اعلی الله مقامه بنام "تبیان الصلاة" نقل کردیم، ایشان اول این بحث را مطرح کرده که بین اخبار دال بر تعداد نوافل تعارض وجود دارد لذا باید بین آنها جمع کنیم، (ما نیز به این تعارض اشاره کردیم و گفتیم که با توجه به دسته ای از اخبار مشهور قائلند نوافل ۳۴ رکعت هستند که با ۱۷ رکعت فرائض مجموعاً می شوند ۵۱ رکعت)، اخبار دیگری داشتیم که تعداد دیگری را بیان می کردند من جمله خبری که در قرب الاسناد است و از حمیری نقل شده، خبر این است: ﴿عبد الله بن جعفر الحمیری فی (قرب الإسناد) عن الحسن بن ظریف، عن الحسين بن علوان، عن جعفر، عن أبيه، عن علي عليهم السلام أنه كان يقول: إذا زالت الشمس عن كبد السماء فمن صلى تلك الساعة أربع ركعات فقد وافق صلاة الأوابين، وذلك بعد

نصف النهار. أقول: وتقدم ما يدل على ذلك، ويأتي ما يدل عليه^۱.

عبدالله بن جعفر حمیری شیخ القمیین و وجههم از طبقه ۷ و از اصحاب حضرت هادی و عسکری علیهما السلام می باشد، حسن بن ظریف نیز ثقة و از اصحاب امام هادی علیه السلام است و نامش در ۱۲ مورد از اسناد روایات وارد شده، عن حسین بن علوان عن أبيه عن علي عليه السلام.

این خبر دلالت دارد بر اینکه نافله ظهر چهار رکعت می باشد که خب بین این خبر و اخبار دیگر که می گویند نافله ظهر هشت رکعت است و مورد عمل اصحاب نیز هستند تعارض واقع می شود، آقای بروجردی اعلی الله مقامه در مقام رد این خبر می فرماید این خبر محمول بر تقیه است لموافقته لمذهب ابوحنیفه و همچنین موافقت با فقه زیدیه می باشد، زیدیه افرادی از شیعیان هستند که تا امام سجاد علیه السلام را به عنوان امام قبول دارند و بعد از او قائل به امامت زید هستند و می گویند هر کس که فاطمی باشد و قیام بالسیف کند او امام می باشد، حسین بن علوان نیز از زیدیه است و ثقة نیست لذا خبر ضعیف می باشد.

آقای بروجردی چند مطلب در برابر صاحب جواهر و فقیه همدانی داشتند، صاحب جواهر و فقیه همدانی می گویند نوافل ۳۴ رکعت هستند ولی اگر کسی نتوانست یا وقت نکرد یا حوصله نداشت تمام آنها را بخواند مثلاً می تواند دو رکعت از نوافل ظهر را بخواند و همین کافی است و نافله ظهر محسوب می شود، ولی آقای بروجردی می فرماید اینطور نیست چون ما باید متعلق اوامر را در نظر بگیریم و در اینجا متعلق امر این است که مثلاً نافله ظهر هشت رکعت و تمام خواص و آثار و ثواب مترتب بر متعلق امر می باشد نه بیشتر و کمتر از آن و میزان و معیار متعلق اوامر می باشد، به عبارت دیگر این مثل عام مجموعی است نه مثل عام استغراقی یعنی امر متعلق به کل است و مثلاً در نافله ظهر هر کدام از این رکعات جزئی هستند برای کل هشت رکعت لذا قول صاحب جواهر و فقیه همدانی با

^۱ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۶۹، ابواب اعداد الفرائض و نوافلها، باب ۲۸، حدیث ۴، ط الاسلامیة.

بن محمد بن ابی نصر با عده ای به محضر امام رضا علیه السلام رفتند و بحث های علمی به طول انجامید و از شب خیلی گذشت بقیه یک به یک رفتند وقتی ابی نصر خواست برود حضرت به او فرمود تو برو و شب را اینجا بمان چون خیلی از شب گذشته مأموران حکومتی در خیابنها هستند، وقتی شب در آنجا ماند حضرت به خادمش فرمود آن رخت خوابی که من روی آن می خواهم برای ابی نصر بیاورد، قبل از خواب وضو گرفت و به سجده افتاد تا خدا را شکر کند بابت اینکه شب در بیت و در رخت خواب امام رضا علیه السلام می خوابد، وقتی خواست سجده شکر کند حضرت بر او وارد شد و فرمود امیرالمومنین علیه السلام به عیادت و ملاقات صعصعة بن صوحان رفت ولی به او فرمود مبدا فردا نزد رفقای خودت افتخار کنی که من به ملاقات تو آمده ام، در واقع حضرت با کنایه به ابی نصر فرمود تو نیز این مسئله را مراعات کن، خلاصه احمد بن محمد بن ابی نصر مقام بسیار بالائی دارد و این قضیه را آقای بروجردی نیز نقل کرده.

آقای بروجردی به این خبر استناد کرده و می فرماید این کلام حضرت رضا علیه السلام در باب اعداد نوافل بسیار قاطع است و غیر از این را نفی می کند و در مقام تعارض این خبر مقدم بر دیگر اخبار می باشد.

مطلب دیگری که آقای بروجردی بیان فرمودند این است که آیا نماز وتیره را قائما نیز می توان خواند یا اینکه حتما باید نشسته خوانده شود؟

که بماند برای فردا إن شاء الله تعالی... .

والحمد لله رب العالمین و صلی الله علی

محمد و آله الطاهیرین

ظاهر و لسان اخبار سازگاری ندارد و این فرمایش آقای بروجردی درست می باشد.

آقای بروجردی می فرماید ما باید روایات را با دقت در نظر بگیریم در خبر ۷ از باب ۱۳ از ابواب عداد الفرائض و نوافلها که از محمد بن ابی نصر نقل شده اینطور گفته شده که: ﴿وعن محمد بن الحسن، عن سهل، عن أحمد بن محمد بن أبي نصر قال: قلت لأبي الحسن عليه السلام: إن أصحابنا يختلفون في صلاة التطوع، بعضهم يصلي أربعاً وأربعين، وبعضهم يصلي خمسين، فأخبرني بالذي تعمل به أنت كيف هو؟ حتى أعمل بمثله، فقال: أصلي واحدة وخمسين ركعة، ثم قال: أمسك وعقد بيده، الزوال ثمانية، وأربعاً بعد الظهر، وأربعاً قبل العصر، وركعتين بعد المغرب، وركعتين قبل العشاء الآخرة، وركعتين بعد العشاء من قعود تعدان بركعة من قيام، وثمان صلاة الليل، والوتر ثلاثاً وركعتي الفجر، والفرائض سبع عشرة، فذلك إحدى وخمسون﴾.^۲

شیخ طوسی از طبقه ۱۲ است و این خبر را کتاب از سهل بن زیاد که از طبقه ۷ است نقل کرده و در آخر کتابش بیان کرده که طریق من به سهل بن زیاد صحیح می باشد، بعضیها به سهل بن زیاد انتقاد کرده اند و بعضیها او را مدح کرده اند، سهل بن زیاد از روایت خوب و خیلی مهم می باشد ولی احمد بن محمد بن ابی نصر که در قم خیلی قدرت داشته او را از قم اخراج کرد و گفت او اخبار ضعیف نقل می کند و این مدتی در قم نبود تا اینکه ظاهراً خوابی دید و او را مجدداً به قم برگرداند، علامه بحر العلوم در کتاب "الفوائد الرجالية" با دلائلی ثابت کرده که سهل بن زیاد ثقه می باشد و بعد فرموده اگر این وثاقت ثابت شود در واقع دو هزار خبر را از ضعف به صحت برگرداندم، احمد بن محمد بن محمد بن ابی نصر ثقه و بسیار جلیل القدر می باشد و حضرت رضا و جواد الائمه علیهما السلام را ملاقات کرده منتهی نزد حضرت رضا علیه السلام مقام بسیار بالائی داشته به صورتی در تنقیح المقال و همچنین آقای خوئی در معجم رجال حدیث نقل کردند که شبی احمد

^۲ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۳، ص ۳۳، ابواب اعداد الفرائض و نوافلها، باب ۱۳، حدیث ۷، ط الاسلامیة.